

ILLEISMUS

Caesar, *De bello Gallico* II,20:

Caesar teď musel udělat všechno najednou – vyvěsit rudý praporec, což byl rozkaz k seřazení, dát trubkou signál ke svolání vojáků, kteří se trochu rozběhli při sbírání materiálu na stavbu valu, shromáždit je a sešikovat, povzbudit a dát znamení k bitvě.

Většinu z toho beztak nestihl pro nedostatek času a rychlost nepřátelského útoku.“

Caesar, *De bello Gallico* II,25:

Caesar, jen co povzbudil desátou legii, spěchal na pravé křídlo. Uviděl tam, že jeho vojáci jsou v tísní, oddíly zatlačeny do jednoho houfu a vojáci dvanácté legie, namačkaní jeden na druhého, si navzájem v boji překážejí...Vojáci začínali ztrácet odvalu a mnozí v zadních řadách začali opouštět svá místa, vyhýbat se boji a vzdalovat se z dostřelu. A nepřítel nepřestával dorážet na naši přední linii z úpatí kopce a obkličovat obě křídla. Caesar viděl, že jde do tuhého, protože neměl po ruce žádné zálohy, které by mohl okamžitě použít. Protože sám přiběhl bez štítu, vytrhl jej z ruky jednomu vojákovi z poslední řady a vrhl se do první linie. Na setníky se obracel jménem, povzbuzoval řadové vojáky, rozkázal přejít do útoku a uvolnit bojovou sestavu, aby vojáci mohli snáze použít mečů. Jeho příchod dodal všem naděje a povzbudil je na duchu a to poněkud zadrželo postup nepřátel. Každý se snažil před očima vojevůdce vyznamenat, byť i v beznadějné situaci.

„CELÁ“ GALIE

Caesar, *De bello Gallico* I,1:

Celá Galie se dělí na tři části. Jednu z nich obývají Belgové, druhou Aquitanové a třetí kmeny, které si samy říkají Keltové, ale my je nazýváme Galy. Tyto národy se od sebe odlišují jazykem, společenským uspořádáním i zákony. Galy odděluje od Aquitanů řeka Garunna, od Belgů Matrona a Sequana. Nejstatečnější z nich jsou Belgové, protože žijí nejdále od naší vysoce civilizované provincie a protože k nim nejméně přicházejí obchodníci s věcmi, které působí změkčilost a zpohodlnělost. Naproti tomu žijí nejbližší Germánům za Rýnem a vedou s nimi neustále války. Ze stejného důvodu vynikají také Helvétiové nad ostatní galské kmeny, protože stále bojují s Germány na vlastním nebo na jejich území.

PORTRÉT PROTIVNÍKA: GERMÁNI

Caesar, *De bello Gallico* IV,5,1 a 6,1–3:

Když se to Caesar dozvěděl, začal mít obavy z nespolehlivosti Galů, o nichž věděl, že jsou v rozhodnutích zbrklí a stále touží po změnách...Protože to Caesar znal, spěchal k vojsku dříve než v dřívějších letech, aby předešel ještě těžší válce, než ke které se právě rozhodl. Jak dorazil na místo, viděl, že to, čeho se do budoucnosti obával, je už hotovou věcí. Mnohé kmeny už poslaly ke Germánům poselstva a zvaly je, aby jen táhli od Rýna dál do hloubi Galie; vše, co by jen chtěli, jim Galové poskytnou.

Caesar, *De bello Gallico* IV,7,3 a 5:

Ti prohlásili, že Germáni sice na Římany nezaútočí, ale boji se vyhýbat nebudou, pokud budou k němu provokováni. Naučili se prý od svých předků s tím, kdo je napadne, ne vyjednávat, ale bojovat...Ať jim Římané buď přidělí pozemky, nebo ať jim dovolí podržet to, co si získali zbraněmi. Oni sami podlehli jedině Suébům, kterým nemohou vzdorovat ani nesmrtelní bohové. Jinak ale není ve světě nikdo, koho by nedokázali porazit.

Caesar, *De bello Gallico* IV,13:

Po tomhle boji už Caesar nechtěl jednat s vyslanci a poslouchat návrhy těch, kteří úskokem a lstí prosili o mír a pak sami zaútočili. Soudil také, že by jednal naprosto slabomyslně, kdyby čekal, až síly nepřítelů vzrostou a až se vrátí jeho jezdeckvo. Byl si také vědom kolísavosti Galů, kteří se už po této první šarvátce začali klonit k nepříteli. Nechtěl jim proto nechat čas, aby se na něčem proti němu domluvili. Na poradě s legáty a s kvestorem tyto věci uvážil a společně se rozhodli nepropást žádnou příležitost k bitvě. Situace se vyvíjela velmi příznivě, protože nazítří se Germáni opět pokusili o podvodnou lest a jejich vůdci a starší se ve velkém počtu dostavili do našeho tábora, aby se prý omluvili, že včera zahájili boj, ačkoliv slíbili dodržovat klid zbraní a sami o něj prosili, a aby dalším podvodem pokud možno dosáhli prodloužení příměří. Caesar se zaradoval, že se mu takto vydali do rukou, nařídil je zadržet a vyrazil vpřed se všemi silami...

PORTRÉT PROTIVNÍKA: VERCINGETORIX A JEHO VOJÁCI

Caesar, *De bello Gallico* VII,4–5,1:

Vercingetorix...snadno vzbudil mezi svými lidmi nadšení, a když se seznámili s jeho plány, začali se ozbrojovat. Do cesty se mu však postavil jeho strýc Gobannitio a ostatní předáci, kteří nechtěli takto pokoušet osud, a vyhnali ho z hradiště Gergovia. Ale on neustal a na venkově shromažďoval nuzáky a tuláky. A když s tímhle houfem navštívil některého svého rodáka, vždy ho přesvědčil, aby se k němu přidal. Všechny přemlouval, aby se v zájmu svobody chopili zbraní, a když soustředil kolem sebe dostatek přívrženců, vyhnal z kmene své protivníky, kteří ho dříve vypudili, a byl prohlášen svými lidmi za neomezeného vládce...rychle si získal Senony, Parisie, Pictony, Cadurky, Turony, Aulerky, Lemoviky, Andy a všechny ostatní kmeny, jejichž území přiléhá k Oceánu. Se souhlasem všech mu bylo svěřeno vrchní velení. Této možnosti plně využil a nařídil řečeným kmenům vydat rukojmí, poslat mu rychle určitý počet vojska a do jistého dne shromáždit nařízené množství zbraní. Především se věnoval přípravě jízdy. Ke své výjimečné prozíravosti přidal mimořádnou velitelskou tvrdost; váhající nutil k poslušnosti těžkými tresty. Za větší provinění viníky upaloval nebo jinak mučil, ty, kteří se provinili lehčím způsobem, posílal domů s useknutými ušima nebo s jedním okem vyloupenutým, aby se stali pro jiné výstrahou a poděsili je tím, jak byli potrestáni. Takovými prostředky rychle shromáždil vojsko...

Caesar, *De bello Gallico* VII,20–21,1:

Když se ke svému vojsku vrátil Vercingetorix, byl nařčen ze zrady, protože prý přeložil tábor blíže k Římanům, odjel s celou jízdou pryč, nechal celé vojsko bez velení, a za jeho nepřítomnosti se Římané zničehonic náhle objevili. To všechno se nemohlo stát náhodou a bez domluvy. Vercingetorix prý touží raději mít vládu nad celou Galíí z rukou Caesarových než z pověření svých rodáků...Vercingetorix... nechal předvést otroky, které před několika dny pochytil při sbírání krmiva a mořil je hladu a vězněním. Už předem je vyškolil, co mají říkat, až budou vyslýcháni, a nyní vypověděli, že jsou legionáři. Hlad a nedostatek je přiměl potají opustit tábor a hledat po okolních polích nějaké obilí nebo dobytek. Stejným nedostatkem prý trpí celé římské vojsko, docházejí mu síly a už nedokáže snášet námahu obléhacích prací. Proto se prý Caesar rozhodl, že do tří dnů obléhání ukončí, pokud nedosáhne u hradiště nějakého úspěchu. Nakonec Vercingetorix prohlásil: „Takové služby jsem vám prokázal, a vy mě obviňujete ze zrady! Díky mně rozložil hlad vojsko, které zvítězilo v tolika bitvách, a vy jste nemuseli prolít ani kapku krve. A už jsem se také postaral, aby žádný kmen nepřijal Římany na své území, až budou hledat záchranu v hanebném útěku.“ Celé shromáždění vykřiklo na souhlas...Vercingetorix zůstává nejvyšším velitelem, jeho důvěryhodnost je nesporná a válku nelze vést lepším způsobem.

CAESAR A JEHO VOJÁCI

Caesar, *De bello Gallico* I,40 (osnova):

„Ostře se na všechny obořil, hlavně za to, že si osobují právo posuzovat, kam a proč má vojsko zamířit.“

Germáni pravděpodobně nebudou chtít bojovat.

I kdyby ano, Římané v minulosti Germány poráželi.

Germány porazili i Helvétiové, nad nimiž Římané právě zvítězili.

Dosavadní úspěchy Germánů jsou výsledkem spíš jejich prohnanosti než statečnosti.

Není důvod mít obavy o zásobování.

Římská vojska se v minulosti bouřila, ale toto vojsko nemá žádný důvod odmítnout poslušnost právě Caesarovi.

„následující noc vyrazí před úsvitem na pochod...a pokud ho vojsko nebude následovat, vyrazí pouze s desátou legií, které naprosto věří“

Caesar, *De bello Gallico* VII,17,3–6:

Chudoba Bójů, neochota Haeduů a spálení dvorců v okolí dostaly vojsko do tak velkých zásobovacích obtíží, že vojáci často neměli obilí několik dní a před úplným hladem je zachraňoval jen dobytek, přihnaný ze vzdálených vsí. Přesto vojáci neřekli ani slovo, které by bylo nehodné důstojnosti a dřívějších triumfů římského lidu. Caesar se dokonce během opevňovacích prací obrátil na jednotlivé legie s nabídkou, že přeruší obléhání, pokud na ně nedostatek příliš doléhá. Ale všichni vojáci ho prosili, aby to nedělal. Sloužili pod jeho velením dlouhé roky, a vždycky se ctí, a nikdy nezanechali ničeho, aniž by to dokončili. Museli by se sami za sebe stydět, kdyby přestali s obléháním před konečným úspěchem...

Translation © Jan Kalivoda (Caesar: O válce galské. Praha: Naše vojsko, 1983)
s drobnými úpravami